

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากกระแสโลกาภิวัตน์ อันเกิดจากความเจริญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information technology) เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โลกอยู่ในภาวะไร้พรมแดน และการศึกษาที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ พัฒนาการ ชุมชน และประเทศสู่สังคมโลก ในปัจจุบันมีวิวัฒนาการของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านอุตสาหกรรมเกษตรกรรม การสื่อสาร คมนาคม เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนด้านการศึกษา ก่อให้เกิดผลกระทบกับมนุษย์ทุกคนในโลก มีผลต่อการดำเนินชีวิตในโลกของการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งจะเห็นว่า ประเทศที่พัฒนามากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถในการนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของมนุษย์มากขึ้น ความต้องการสารสนเทศอย่างรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า ข้อมูลสารสนเทศเป็นทรัพยากรที่จำเป็นอย่างยิ่ง ผู้ใดได้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง รวดเร็วกว่า จะเป็นผู้ได้เปรียบ เพราะสามารถใช้สารสนเทศเหล่านั้นในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ดังนั้นข้อมูลสารสนเทศจึงมีความสำคัญต่อการตัดสินใจดำเนินการต่างๆ โดยเฉพาะการวางแผนการศึกษา และกำหนดนโยบาย ต้องมีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพ ที่มีความละเอียด ครบถ้วน ถูกต้องตรงตามความต้องการ และทันสมัย จึงช่วยให้การวางแผน การบริหารจัดการ และการตัดสินใจ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 11)

ระบบสารสนเทศนับวันยิ่งมีความสำคัญต่อการจัดการ และการบริหารการศึกษา เป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาประเภทใด ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความจำเป็นที่จะต้องมีความสัมพันธ์กับระบบสารสนเทศทั้งสิ้น เมื่อจัดการศึกษาในองค์กรรวม กล่าวคือ การจัดการศึกษาตลอดชีวิตแล้วนั้น การพัฒนาข้อมูลสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อ

การเรียนรู้และการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ นับเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543, หน้า 9 - 17)

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information technology) เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกวงการ ไม่ว่าจะเป็นวงการธุรกิจหรือระบบราชการ การตัดสินใจต้องรวดเร็วและถูกต้อง ส่วนการบริหารสถานศึกษานับเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการตัดสินใจของผู้บริหาร คือการมีฐานข้อมูล หรือระบบสารสนเทศที่มีคุณภาพและเป็นปัจจุบัน สามารถเรียกใช้ และปรับปรุงได้ตลอดเวลา ซึ่งทำให้หน่วยงาน หรือผู้บริหารปฏิบัติงานต่างๆ ได้อย่างมั่นใจ รวมทั้งการตัดสินใจของผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวกับปัญหา และการวางแผนในหน่วยงาน ปัญหาที่เกิดขึ้นบางประการเมื่อเกิดขึ้นแล้ว ไม่ได้สร้างผลที่จุดนั้นเพียงจุดเดียว แต่อาจเกิดผลลัพธ์ที่มีผลกระทบกันหลายๆ ระบบทั้งนี้เนื่องจากทุกหน่วยงานมีปริมาณงานมาก มีภารกิจที่ต้องควบคุมมาก เรื่องเหล่านี้การตัดสินใจแก้ปัญหาไม่สามารถดำเนินได้ด้วยสมองมนุษย์ เพราะจำเป็นต้องใช้ข้อมูลมาก ต้องมีการดำเนินงานหลายขั้นตอน และมีเวลาจำกัด จึงจำเป็นต้องอาศัยสารสนเทศของผู้บริหาร (ปทีป เมธาคุณวุฒิ, 2544, หน้า 27)

ดังนั้น ข้อมูลและสารสนเทศ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจ นับตั้งแต่การวางแผนการปฏิบัติงาน และการควบคุม เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของงาน ซึ่งหน่วยงานจำเป็นต้องสร้าง จัดและพัฒนาระบบสารสนเทศให้มีคุณภาพ มีความเที่ยงตรงตามเรื่องที่ต้องการใช้ สะดวก รวดเร็ว ทันต่อเวลา โดยข้อมูลดังกล่าว จะรวบรวมได้จากการปฏิบัติงานภายในหน่วยงาน และจากแหล่งข้อมูลภายนอกที่เกี่ยวข้อง การจัดการระบบสารสนเทศที่ดีจะช่วยให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (กิตติภักดิ์ ไกรเพชร, 2545, หน้า 1) การบริหารงานในปัจจุบัน และอนาคต มีความยุ่งยาก ซับซ้อนขึ้นกว่าในอดีตมาก ขนาดขององค์กรที่ดำเนินการใหญ่กว่าในอดีตมาก การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี และการกระจายข่าวสารข้อมูลเป็นไปอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง มีการทำงานในลักษณะระบบควบคุมย้อนกลับ (Feedback Control System) สารสนเทศที่ถูกต้อง ทันสมัยครบถ้วนสมบูรณ์ และตรงตามความต้องการ ทำให้ผู้บริหารวางแผนงาน และตัดสินใจได้ถูกต้อง แม่นยำ ทันเวลามากขึ้น และติดตามความก้าวหน้าของงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ และสามารถปรับแผนให้เป็นไปตามความเป็นจริง ผู้บริหารจะปฏิบัติหน้าที่การงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น นอกจากจะอาศัยความสามารถของผู้บริหารในส่วนบุคคลแล้ว ยังต้องอาศัยสารสนเทศมาสนับสนุนการปฏิบัติงาน ซึ่งยังผลให้การบริหารองค์กรมีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ (ผ่องศรี วาณิชชุกวงศ์, 2543, หน้า 255)

ดังนั้นจะเห็นว่า สารสนเทศเปรียบเสมือนเส้นเลือดของระบบ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการบริหารวันต่อวันในองค์กร สารสนเทศกลายเป็นทรัพยากรที่มีค่ามากสำหรับการวางแผน การควบคุมงาน และการตัดสินใจสำหรับผู้บริหารในปัจจุบัน (จิราภรณ์ รักษาแก้ว, 2543, หน้า 15) สารสนเทศได้เข้ามาช่วยผู้บริหารการศึกษาในด้านการตัดสินใจ การวางแผน และการดำเนินงาน (วิจิตร ศรีสอาน, 2542, หน้า 182)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา เรื่อง การบริหารการจ้ดระบบสารสนเทศของผู้บริหาร และครู ในการบริหาร โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อระดับการบริหารการจ้ดระบบสารสนเทศทางการศึกษาในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารการจ้ดระบบสารสนเทศของโรงเรียน จำแนกตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู และขนาดของโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการบริหารการจ้ดระบบสารสนเทศ

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารการจ้ดระบบสารสนเทศต่างกัน
2. โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีการบริหารการจ้ดระบบสารสนเทศแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครู โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวนประชากรที่เป็นผู้บริหาร 163 คน จำนวนประชากรที่เป็นครูจำนวน 3,407 คน รวม 3,570 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยที่เป็นผู้บริหาร 163 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 115 คน และประชากรที่เป็นครู 3,407 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง 337 คน รวม 452 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan,1970,p.608) โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย ค่าความเชื่อมั่น 95%

3. ตัวแปร ประกอบด้วย

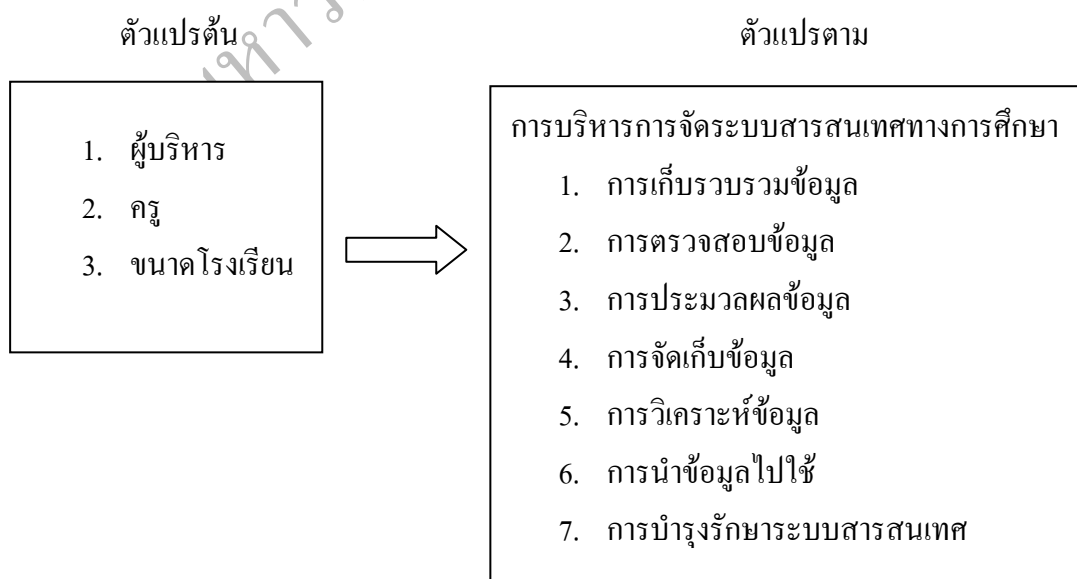
3.1 ตัวแปรอิสระ ซึ่งได้แก่ ผู้บริหาร ครู และขนาดโรงเรียน

3.2 ตัวแปรตาม คือ การบริหารการจักระบบสารสนเทศทางการศึกษาในการบริหารโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 รวม 7 ด้าน ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การนำข้อมูลไปใช้ และการบำรุงรักษาระบบสารสนเทศ

4. ระยะเวลาทำการวิจัย เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2551 - เดือนตุลาคม พ.ศ.2552

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาการบริหารการจักระบบสารสนเทศของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 ผู้วิจัยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมของครรรชิต มัลย์วงศ์ (2540) (ดังแสดงในภาพประกอบ ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ระบบสารสนเทศ** หมายถึง กระบวนการที่จัดกระทำร่วมกัน และสัมพันธ์กัน เพื่อให้ได้ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติ หรือบริหารงานได้
2. **การบริหารการจัดระบบสารสนเทศ** หมายถึง การกำหนดขั้นตอนการบริหาร จัดระบบสารสนเทศทางการศึกษา ในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขต พื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 แบ่งเป็น 7 ขั้นตอน ได้แก่
 - 2.1 **การเก็บรวบรวมข้อมูล** หมายถึง ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่ง ซึ่งมีอยู่ทั้งภายใน และภายนอกหน่วยงาน
 - 2.2 **การตรวจสอบข้อมูล** หมายถึง การนำข้อมูลที่เก็บมาตรวจสอบทุกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติที่ดี ซึ่งประกอบด้วย 3 ประการสำคัญ ได้แก่ ความเป็นปัจจุบันของข้อมูล มีความตรงตามเนื้อหาของสารสนเทศที่ต้องการ มีความถูกต้อง แม่นยำ
 - 2.3 **การประมวลผลข้อมูล** หมายถึง การนำข้อมูลมาประมวลผลเป็นสารสนเทศ และ นำมาจัดกลุ่มแยกตามลักษณะและประเภทของสารสนเทศ
 - 2.4 **การจัดเก็บข้อมูล** หมายถึง การจัดให้มีแหล่งรวมของข้อมูลสารสนเทศไว้ในหน่วยงาน ซึ่งอาจเรียกว่าศูนย์สารสนเทศในระดับโรงเรียน
 - 2.5 **การวิเคราะห์ข้อมูล** หมายถึง การดำเนินการที่จะนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ ตัดสินใจบริหารจัดการ หรือปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์แต่ละเรื่องแต่ละครั้ง
 - 2.6 **การนำข้อมูลไปใช้** หมายถึง การนำข้อมูลที่วิเคราะห์ไว้แล้วใช้ประกอบการตัดสินใจตามวัตถุประสงค์การใช้แต่ละเรื่อง
 - 2.7 **การบำรุงรักษาระบบสารสนเทศ** หมายถึง ขั้นตอนสุดท้ายของวงจรการ พัฒนาระบบ หลังจากที่ทำการศึกษาจัดตั้งระบบงานใหม่เสร็จเรียบร้อยแล้ว เมื่อ ถึงระยะเวลาหนึ่งระบบ อาจต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้ทันต่อยุคสมัย หรือปรับปรุงข้อผิดพลาดให้ถูกต้อง การบำรุงรักษาระบบเป็นการยืดอายุ ระบบงานให้ใช้ต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ
3. **ผู้บริหาร** หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้รักษาการ ในตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียน และรองผู้อำนวยการ โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3

4. ครู หมายถึงข้าราชการครูในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 3

5. โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึงโรงเรียนที่มีนักเรียนเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6

6. ขนาดของโรงเรียน หมายถึงโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนแตกต่างกัน โดยกำหนดว่าโรงเรียนขนาดกลางมีนักเรียนตั้งแต่ 121 - 600 คน โรงเรียนขนาดใหญ่มีนักเรียนตั้งแต่ 601- 1,500 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการบริหาร และการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษกรุงเทพมหานคร เขต 3

2. ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนา และปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เหมาะสม และให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น